

horta

Eines manuals per desherbar

TEXT: TERESA SOLER.

IMATGES: PEDRO ANTONIO PÉREZ.

En aquest article ens proposem de fer un repàs de les eines manuals que ens poden ajudar a fer el control de les plantes arvenses. Tenint en compte que n'hi ha de mànec llarg, de curt, d'oscil·lants... cadascú ha de trobar la que més li convingui segons com trobi la terra, la feina a fer i la seva manera de treballar.

Diuen que una herba (o el que molta gent anomena "mala herba") no és res més que una planta les virtuts de la qual encara no hem descobert. De fet entre aquestes virtuts hi figuren la de ser indicadores del tipus de sòl que tenim, de les seves carències o excessos, i la de protegir el sòl i els seus habitants de les inclemències del clima. Hi podríem afegir la seva capacitat de capturar l'energia del sol i convertir-la en matèria orgànica que tard o d'hora s'incorporarà a la terra. Tot i així sovint ens sentim incòmodes a l'hort, o el veiem desendreçat, quan el que hi domina són les herbes.

La primera cosa que ens caldria fer és mirar-nos les plantes arvenses (hi ha qui també en diu adventícies) amb uns altres ulls, aprendre a conviure amb elles, i entendre que a vegades és millor deixar que la natura faci el seu fet. Ara bé, la segona cosa que ens convé saber, si ens volem estalviar temps i desànim, és distingir quins són els moments en què cal actuar contra les arvenses per tal de permetre que les plantes que volem cultivar creixin amb tot el seu potencial.

QUAN DESHERBAR

El moment més eficient per atacar les herbes és quan aquestes encara no han desenvolupat fulles veritables i només tenen els cotiledons. A partir d'aquest estat, com més esperem a entrar en acció més difícil serà d'eradicar-les. És millor desherbar quan el temps és sec, en un dia assolellat, perquè en dies humits, si el sòl també ho està, hi ha moltes possibilitats que les herbes rebrotin. En la temporada en què les plantes que cultivem encara són petites, hauríem de trobar temps per desherbar, com a mínim, cada quinze dies.

EINES A UTILITZAR

Si les herbes són petites i/o el sòl té prou humitat podem fer servir les mans, que és l'eina més eficaç en el sentit que pot deixar completament net d'herbes el tros on s'actua, sense perjudicar les plantes cultivades; però aquest no és el mètode més ràpid. Podem fer servir eines de mànec curt –per treballar ajupits o agenollats, prop de terra–, de mànec mitjà (menys de 150 centímetres) per

01. La binadora col·lineal s'agafa com una escombra.

02. Eines manuals per desherbar:
1. aixadó ho-mi;
2. podall; 3. aixadó;
4. binadora col·lineal;
5. binadora de filferro;
6. aixada;
7. binadora oscil·lant;
8. binadora de coll de cigne;
9. almocafre.

03. Amb l'aixada ho-mi podem:
1. cavar;
2. aplanar;
3 i 4. marcar un solc.

treballar de peu amb l'esquena blegada, o de mànec encara més llarg per treballar més o menys drets. Els mànecs curts ens donen més precisió, però si tenim problemes de genolls poden ser molt cansats. Els mànecs mitjans ens donen més força però són fatals per l'esquena. Els mànecs llargs són els que més bé tracten el nostre cos però només són útils en sòls més o menys lleugers i herbes joves.

L'aixada. És l'eina típica que a un li ve al quan es parla de desherbar, i també és l'eina més fàcil de trobar: n'hi ha a qualsevol ferreteria, centre de jardineria i botiga de material per a pagesos. És una eina pesada, pensada per fer moltes feines (moure sòl, barrejar, cavar, tallar, calçar, fer cavallons) que necessitem si arribem tard a la feina de desherbar, o que ens anirà bé per desherbar sòls compactats, però millor si ens la podem estalviar. Les aixades típiques del país insereixen el mànec, de llargada mitjana, directament a la ullera de la fulla. La forma de la ullera ens determina el tipus de mànec, que pot ser rodó o rectangular. Els mànecs rodons són més

fàcils de manegar però també és més fàcil que es desmaneguin contínuament i passi que la fulla no pari quieta. La ullera ens determina, també, l'angle que formaran mànec i fulla, de manera que aquest angle no es pot modificar. Els angles molt tancats obliguen a treballar amb l'esquena blegada. Si aconseguim una aixada que ens marqui un angle fulla-mànec prou ample podem provar de posar a l'aixada tradicional un mànec llarg (de 150 centímetres). Això ens permetrà de treballar drets, de costat, amb el mànec agafat amb els palmells de les mans mirant a terra. L'aixada puja amb la força dels braços, no de l'esquena, i baixa per gravetat. L'esquena es manté dreta. És tot un altre concepte de fer anar l'aixada.

El podall. És una eina que es podria considerar més per desbrossar que no pas per desherbar. Per a espais on no sabem ben bé què trobarem (una mànega, una planta que volem salvar...) i les herbes són grans, no hi ha res com un podall de mànec curt ben afilat. Es treballa ajupit i la mà lliure enguantada permet d'anar separant el que et convé respectar.

1. Podeu veure el Coleman fent anar l'eina en un vídeo a: <http://goo.gl/Do4ENX>

2. Hi ha, per exemple, l'eina de dues rodes Weedmaster, que podeu trobar a: www.elomestari.fi/english/weed.htm

Respecte a aquest tema podeu consultar l'article publicat al núm. 44 d'Agrocultura: "Del xapo al robocrop, passant per Can Poc Oli", disponible a: <http://agrocultura.org/article.php?article=309>

3. Schauburger, Viktor. 2000. The Fertile Earth. Nature's Energies in Agriculture, Soil Fertilisation and Forestry. Gateway. Dublin

PRODUCTES D'AGRICULTURA ECOLÒGICA
la grana
Ctra. Manresa-Abreva Km.21
08295 St. Vicenç de Castellet (BCN)
Tel. 938 331 300 | www.la-grana.com

**FARINES I MIDONS - LLEGUMS
ARROSSOS - CEREALS EN GRA - LLEVATS
FLOCS, MUSLI I DERIVATS DE CEREALS
FRUITS SECS, SUCRES I EDULCORANTS
PROTEÍNES VEGETALS - SOIA I DERIVATS
PASTES ALIMENTÀRIES - SÈMOLES
BEGUDES VEGETALS I SUCS I ALTRES**

HORARI BOTIGA: DE DILLUNS A DIVENDRES DE 16:00 A 20:00 H

L'aixadó, l'almocafre, l'aixadó ho-mi. Són eines de mànec curt (la ho-mi pot portar, també, mànec llarg) per treballar acotats en espais reduïts fent servir l'eina amb una sola mà. Com l'aixada, es poden utilitzar per feines diverses. L'almocafre és molt utilitzat al sud de la península i al nord d'Àfrica. El ho-mi és una eina coreana de l'estil de l'almocafre però encara més versàtil. Dissenyat amb múltiples corbes per cobrir diferents funcions, l'acabes notant com un perllongament de la teva mà.

La binadora o xapolina. És una aixada lleugera amb la fulla acabada en forma de coll de cigne. El mànec llarg s'insereix en el con del final d'aquest coll. Per anar bé, quan s'estrena, s'ha d'adaptar a

endarrera. Més que picar el que fas és 'afaitar' la terra, tallant les herbes just per sota la superfície del sòl (vegeu la foto de portada). També pot anar acoblada a una aixada de rodes.

La binadora col·lineal. Aquesta és una de les eines dissenyades per l'Eliot Coleman, el gurú americà de l'horticultura comercial a petita escala. Es diu col·lineal perquè el tall de la fulla interseca amb la línia que forma el mànec. La fulla, d'uns 2,5 centímetres d'amplada, pot ser més o menys llarga (de 10 a 17 centímetres) i té el tall afilat. Utilitzada en el moment oportú, és encara més eficient que la oscil·lant, perquè permet aproximar-se més al cultiu i treballar ben dret. El mànec llarg s'agafa com si fos el d'una

Adreces d'interès

- Pallarès Solsona. Eines tradicionals i modernes. Eines a mida: www.pallaressolsona.com/ca
- Ecoprac. Biciaixada i altres eines manuals: www.ecoprac.com
- Blackberry Lane (Regne Unit): blackberrylane.co.uk/toolshop1.html
- Magellan (França): magellan-bio.fr/desherber-et-sarcler-6-148.html
- Guillebert (França). Tot un festival de binadores: guillebert.fr/outillage-sol/binettes.html
- Comari (França). Eines de coure: comari-diffusion.com/outils/cuivre.htm
- Carry on Gardening (Regne Unit). Eines per a gent amb alguna discapacitat: carryongardening.org.uk/shop/weeding-3ac67970/default.aspx
- Leroy Merlin. Eines de la casa Wolf amb mànec metàl·lic intercanviable.

Els mànecs llargs són els que més bé tracten el nostre cos, però només són útils en sòls més o menys lleugers i herbes joves

l'alçada de l'usuari. Es fa doblant el coll fins aconseguir que la fulla quedi paral·lela al terra mentre l'eina s'aguanta en la posició confortable per treballar. En aquest angle, si l'eina està afilada i el sòl és lleuger, es pot tallar les herbes just per sota de la superfície del sòl i, de passada, trencar el crostís que es pugui haver format. Si l'angle no és el correcte, l'eina voldrà penetrar en el terra més del compte i ens forçarà a canviar cap a una postura més incòmoda i menys eficient. Millor si abans de doblar el coll l'escal·lem una mica (per exemple, amb un bufador) per tal d'evitar que es trenqui.

La binadora oscil·lant. En sòls poc compactats la binadora oscil·lant és molt més eficient que la binadora corrent. La seva fulla és afilada per les dues cares perquè treballa quan empenys i quan tibes. Per facilitar aquest treball d'anar endavant i endarrera, el passamà que aguanta la fulla oscil·la endavant i

escombra (amb els dits polzes amunt) i l'eina es mou com si d'una escombra es tractés¹.

La binadora de filferro. Una altra eina del Coleman, encara més precisa que l'anterior, pensada per treballar en hivernacles o espais reduïts eliminant les plàntules de les herbes. Pot treballar amb mànec llarg (com si es tractés d'una escombra) o curt.

Les biciaixades. Si es treballa en files llargues, la biciaixada pot estalviar molta feina desherbant entre línies. Per desherbar al mig de la línia es necessita alguna altra eina. La roda (poden ser dues) només serveix per facilitar la tracció; la part que treballa desherbant és l'eina que porta acoblada (permanentment o de manera intercanviable). La biciaixada pot portar un tallant que fa de binadora o una binadora oscil·lant, però també altres eines no específiques

del desherbat, com podrien ser un arreu o un cultivador. Hi ha multitud de dissenys de biciaixades. Si ens l'hem de fabricar nosaltres val la pena estudiar el disseny per millorar-ne l'eficiència. A diferència de les eines de mànec, que permeten esborrar les petjades de l'operador, la biciaixada va deixant el rastre. Hi ha biciaixades dissenyades per treballar de biaix de manera que a l'operador no li calgui xafar el bancal sinó que pugui treballar des del camí.

Al mercat podem trobar, també, eines manuals de dues rodes, per horts encara més grans, aptes per treballar amb diferents eines com podrien ser uns "finiguers" (eina que té una mena de dits de plàstic), que poden desherbar, també, dins la filera².

MATERIALS I TÈCNiques CONSTRUCTIVES
La part metàl·lica de les eines pot ser d'acer al carbó (un aliatge de ferro i carboni), d'acer inoxidable (que conté, a més, crom i níquel) o d'alumini. El

04. El manteniment de les eines.

1. Neteja de l'aixada amb un raspall de metall.
2. Afilat del tall amb una llima.
3. Untat de la fulla amb oli.

primer material és el més fort però es rovella. Segons el Viktor Schaubberger³, les eines de ferro tenen un efecte negatiu en el sòl perquè deixen anar partícules de ferro. Quan aquestes partícules s'oxiden, formen un capa de rovell que afavoreix l'assecatment del sòl. La presència de coure, en canvi, fa que el sòl es mantingui més humit. És per això que al mercat podem trobar eines de coure (consulteu les adreces d'interès).

Els mànecs de fusta tradicionalment eren de freixe, de cirerer o d'alzina. Aquests últims eren molt valents però pesaven molt. Els actuals solen ser d'eucaliptus, tot i que també podem trobar mànecs de metall. N'hi ha que són fàcils d'acoblar i desacoblar de l'eina, de manera que un sol mànec pot servir per diverses tasques.

EL MANTENIMENT DE L'EINA

Mantenir l'eina neta fa que aquesta es conservi bé i ens facilita la feina d'afilat. Seria ideal de netejar-la cada cop que l'acabem de fer servir. Ho podem fer passant-li un raspall de punxes de ferro. Si sabem que deixarem d'utilitzar-la durant una temporada, podem passar un drap untat amb oli per la part metàl·lica. Un cop l'any untarem els mànecs de fusta amb oli. Convé guardar les eines a cobert.

Aquí no hi ha tradició d'esmolrar les aixades perquè el que se solia fer és tornar-les a llossar quan perdien el tall. Ara que totes les eines són d'acer, i d'un acer més bo, és difícil de perdre completament el tall, tot i que, amb el temps, aquest va perdent l'afilat. També es podrien tornar a llossar –és a dir, renovar el tall–, però ens podria costar gairebé el mateix que una aixada nova. En totes les eines que hem presentat, si el que volem és treballar de pressa tallant l'herba més que no pas arrencant-la, i sense haver de fer gaire força, mantenir el tall afilat és important. De fet, els professionals aconsellen parar de tant en tant mentre es treballa per afilar l'eina amb un afilador portàtil i, un cop a la setmana, fer-ho més a consciència amb una mola (que pot ser elèctrica o de pedal). L'afilador portàtil pot ser una llima, però aquesta ha de ser d'un acer bo. Amb les llims corrents, fetes d'un acer no gaire més bo que l'acer de les aixades, no farem gran cosa. Ens anirà més bé una pedra dalla d'esmolrar de gra gros. 🌸

Agraïm al David Pallarès, de Pallarès Solsona, el temps que ens ha dedicat tot compartint amb nosaltres el seus coneixements sobre el món de les eines.

OLIFLIX

Molins artesans de pedra en producció ecològica

Oli artesà d'oliva verge extra de primera premsada en fred.
Olives ecològiques arbequines i negres d'Aragó.
Lliurament a domicili (garrafes de cinc litres).
Preus especials per a associacions de consumidors

Visites gratuïtes, pedagògiques i didàctiques al voltant de l'artesania de l'oli d'oliva en els nostres molins artesans de pedra de Flix i Mequinzenza. Obertes a associacions, grups i particulars, especialment per a nens i nenes.

Comandes i informació al tel. 977 41 06 00 o bé a info@oliflix.com

Molí a Mequinzenza
Partida la Plana s/n. - Tel. 974 -46 47 22
www.mequinzenza.net

Molí a Flix
C/ Pont, 6 - Tel. 977 41 06 00
www.oliflix.com <http://www.youtube.com/user/oliflixflix>